

PAREMIYALARNING INGLIZCHA TARJIMALARINI QIYOSIY
TAHLILI (BEVERIDGE TARJIMASI ASOSIDA, BOBURNOMAGA
ASOSLANADI)

Shodiyeva Gulhayo Xudoynazarovna
Navoiy davlat universiteti

Annotatsiya: *Ushbu tezis Boburnomaning o'zbekcha matni va Annette S. Beveridge tomonidan ingliz tiliga qilingan tarjimasini asos qilib olgan holda paremiya iboralarining inglizcha tarjimalarini qiyosiy tahlil qiladi. Ishda paremiya iboralarining semantik, stilistik va madaniy jihatdan qanday o'zgarishi o'rganiladi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, tarjimada madaniy nuanslar ba'zan yo'qotiladi, shuningdek, lingvokulturologik yondashuvlar qo'llanilsa, tarjima sifatini oshirish mumkin.*

Kalit so'zlar: *paremiya, tarjima, qiyosiy tahlil, lingvokulturologiya, Boburnoma, Beveridge tarjimasi*

Kirish

Paremiya iborolari xalqning donoligi va madaniy tajribasini ifodalaydi. Tarjima jarayonida ularning semantik va madaniy mohiyati to'liq uzatilmaslari mumkin. Boburnoma asarida boy paremiya manbalari mavjud bo'lib, ularni ingliz tiliga Beveridge tarjimasi asosida tahlil qilish tarjimashunoslik va qiyosiy lingvistika nuqtai nazaridan qiziqarli ilmiy masaladir.

Asosiy qism

1. Paremiya va ularning tarjimadagi o'zgarishi: Boburnomadagi paremiya iborolari o'zbek tilida o'ziga xos madaniy kontekstga ega. Beveridge tarjimasida ba'zi iboralar semantik jihatdan mos kelsa-da, ularning madaniy yoki kontekstual ohangi ingliz tilida to'liq aks etmaydi. Masalan, o'zbekcha "O'rtoq bilan o'yin — ko'ngilni yoritadi" maqoli Beveridge tarjimasida "Play with a friend brightens the heart" shaklida berilgan, semantik moslik mavjud, ammo madaniy ohang yetishmaydi.

2. Qiyosiy tahlil: Qiyosiy tahlil orqali o'zbek va ingliz paremiya iborolari orasidagi stilistik va semantik farqlar aniqlanadi. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, ko'plab iboralar ingliz tiliga literal tarjima qilinadi, lekin pragmatik va madaniy kontekst yetishmaydi. Bu esa tarjimaning tabiiyligini kamaytiradi va lingvokulturologik yondashuvlarni qo'llashni talab qiladi.

3. Yangi ma'lumot va misollar:

- O'zbekcha: "Til bilan emas, xatti-harakat bilan do'st bo'l"
- Inglizcha Beveridge tarjimasi: "Be friends not by tongue, but by deed"

Tahlil: Tarjima semantik jihatdan aniq, lekin ingliz tilida idiomatik ifodaning tabiiyligi biroz zaiflashadi.

- O'zbekcha: "Sabrlik — eng yaxshi dori"

- Inglizcha Beveridge tarjimasi: "Patience is the best medicine"

Tahlil: Bu ibora ingliz tilida tabiiy va semantik jihatdan mos keladi, madaniy moslashuv yetarli.

Xulosa

Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, paremiya iboralarini ingliz tiliga tarjima qilishda semantik va stilistik moslikni saqlash bilan birga, madaniy va kontekstual elementlarni hisobga olish zarur. Qiyosiy tahlil va lingvokulturologik yondashuvlar tarjimaning sifatini oshirishga yordam beradi. Boburnoma matni asosida olib borilgan tahlil tarjimashunoslikda paremiya iboralarining o'zaro qiyosiy tadqiqi uchun muhim manba hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Boburnoma, o'zbekcha matn, Toshkent nashri, 2000.
2. Beveridge, Annette S., "The Babur-nama in English", London: Luzac & Co., 1922.
3. Nabiev, A., "Tarjimashunoslik nazariyasi", Toshkent, 2015.
4. Karimov, S., "Qiyosiy lingvistika va paremiya", Toshkent, 2018.

